

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ І.В. Геруш
“ ____ ” _____ 20__ р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»**

підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні вищої освіти
галузі знань - **22 «Охорона здоров'я»**
спеціальності (напрямку) **225 Медична психологія**
курс навчання - 4-й
факультет - медичний № 4
кафедра нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С.М.Савенка

Схвалено на методичній нараді кафедри _____
„ ____ ” _____ 20__ року (протокол № ____).

Завідувач кафедри _____ (В.М.Пашковський)
(підпис)

Схвалено предметною методичною комісією _____
„ ____ ” _____ 20__ року (протокол № ____).

Голова предметної методичної
комісії _____ (В.К.Гащук)
(підпис)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С.М.Савенка
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Пашковський Валерій Мелетійович – завідувач кафедр нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С.М.Савенка, професор, доктор медичних наук, Pashkovskiy.Valerii@bsmu.edu.ua Карвацька Наталія Семенівна – доцент кафедри, кандидат медичних наук, karvatska.natalia@bsmu.edu.ua Рудницький Роман Іванович - доцент кафедри, кандидат медичних наук, Rudnytsky.Roman@bsmu.edu.ua Юрценюк Ольга Сидорівна доцент кафедри, кандидат медичних наук, yurtsenyuk.olga@bsmu.edu.ua Гринько Наталя Валер'янівна - асистент кафедри, кандидат медичних наук, grinko.natalia@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/nervovih-hvorob-psihiatriyi-ta-medichnoyi-psihologiyi-im-s-m-savenka/
Веб-сайт кафедри	http://nerv.bsmu.edu.ua/
E-mail	psychiatry@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Мусоргського, 2
Контактний телефон	+38 (0372) 55-92-89

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	7
Загальна кількість годин	210
Лекції	20
Практичні заняття	100
Самостійна робота	90
Вид заключного контролю	Підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Предметом вивчення медичної психології є вивчення особливостей психіки хворого, їх вплив на здоров'я та хворобу, а також забезпечення оптимальної системи психологічних цілющих впливів, обставин, які супроводжують діагностику, лікування, обслуговування та реабілітацію хворих; вивчення особливостей професійної діяльності медичних працівників (лікаря, фельдшера, медичної сестри, молодших медичних працівників), їх взаємостосунків з хворими, їх рідними.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vidnu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу

<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukcziya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);

- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);

- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);

- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);

- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);

- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);

- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркових дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyh_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);

- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;

- списування під час контролю знань заборонені;

- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;

- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;

- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
анатомія людини	клінічна фармація,
фізіологія людини	токсикологічна та судова хімія
фармакологія	фармацевтичний менеджмент та маркетинг
пропедевтика внутрішніх захворювань	внутрішня медицина

мікробіологія з основами імунології	акушерство, гінекологія
патологічна фізіологія	Психіатрія, наркологія

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Мета викладання навчальної дисципліни – формування у студента теоретичних і практичних знань, необхідних майбутньому фахівцю щодо психіки здорової і хворої людини в динаміці в залежності від специфіки її захворювання, преморбідних особливостей хворого, його соціально-побутового та професійного стану; вивчення психології особистості лікаря та інших медичних працівників, психологічного клімату та спілкування в медичних колективах, взаємовідносин родичів хворого та медичного персоналу, забезпечення сприятливої психологічної атмосфери цієї взаємодії має велике значення для успішного вирішення діагностичних, терапевтичних та соціально-реабілітаційних задач. Ознайомлення студентів з основними проблемами медичної психології на сучасному етапі розбудови суспільства; ознайомлення з загальними поняттями та закономірностями психічної діяльності соматично хворої людини, формування навичок безконфліктного забезпечення з пацієнтами та у медичному середовищі, формування на цій основі медико-психологічних вмінь у вигляді основ психотерапії є важливим елементом професійної підготовки та майбутньої діяльності лікаря.

6.1. Завдання вивчення медичної психології: оволодіти основними категоріями та поняттями медичної психології; ознайомити із закономірностями формування та основними властивостями психічних процесів особистості соматично хворої людини, висвітлити проблему спілкування у медичному середовищі, зокрема з пацієнтом та його родичами; сприяти вирішенню питань побудови та організації міжособистісної взаємодії в колективі; засвоїти ефективні методів впливу на особистість хворої людини за допомогою психогігієнічних, психопрофілактичних та психотерапевтичних заходів.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

інтегральні: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні (ЗК):

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

спеціальні (фахові, предметні) (ФК):

- ФК1. Здатність до збирання та критично опрацьовування, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.
- ФК 2. Здатність узагальнювати інформацію щодо суб'єктивних і об'єктивних причин психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.
- ФК 3. Здатність встановити психологічний контакт із пацієнтом з метою подальшого формулювання повного функціонального діагнозу, в т.ч. реєстр-синдрому з

урахуванням оцінки фізичного, психічного розвитку, клінічного діагнозу та диференційної діагностики.

- ФК 4. Здатність до вибору оптимальних методів та проведення клінічної /психологічної діагностики пацієнта.
- ФК 5. Здатність до оцінювання результатів діагностики, лабораторних та інструментальних досліджень, проведення психологічного дослідження та аналізу, систематизації, оцінювання психометричних та психодіагностичних методик, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.
- ФК 6. Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, аналізування та систематизації одержаних результатів, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.
- ФК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання медико-психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів.
- ФК 8. Здатність до здійснення медико-психологічних інтервенцій.
- ФК 9. Здатність до використання науково верифікованих методів та технік, використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування з застосуванням медикаментозної терапії.
- ФК 10. Здатність до надання медико-психологічної допомоги, в т.ч. екстренної психологічної допомоги при психоемоційному стресі, життєвих кризах, суїцидальних намірах.
- ФК 12. Здатність до практичного використання психологічного впливу та психотерапії.
- ФК 13. Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності (медико-соціальної, військово-лікарської, психолого-психіатричної, судової, медико-педагогічної).
- ФК 15. Здатність до здійснення психологічної реабілітації.

7.1. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

*Інтегративні кінцеві програмні результати навчання (ПРН),
формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:*

- ПРН 1. Обирати та застосовувати надійний діагностичний та психодіагностичний інструментарій.
- ПРН 2. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження, критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки, представляти результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії.
- ПРН 3. Визначати попередній клінічний/психологічний/патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювання.
- ПРН 4. Здійснювати ідентифікацію, підготовку і виконання психологічного (медико-психологічного) втручання, яке необхідне для досягнення поставленої мети, використовуючи результат психодіагностики.
- ПРН 5. Визначати принцип, тактику, характер лікування, реабілітації, медичної, психологічної, психоконсультаційної (психотерапевтичної), медико-психологічної допомоги.
- ПРН 6. Розробляти моделі, стратегії, план дії щодо надання допомоги (психологічних, медико-психологічних втручань і надання послуг).

- ПРН 9. Вести медичну документацію згідно вимог чинного законодавства та стандартів.
- ПРН 10. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення медичної практики.
- ПРН 11. Проводити обстеження та/або патопсихологічну діагностику з метою прогнозування результатів лікування та/або медико-психологічної (психологічної) допомоги на всіх її етапах.
- ПРН 12. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.
- ПРН 13. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проектів у сфері медичної психології.
- ПРН 14. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти у сфері медичної психології, та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

У результаті вивчення курсу «Медична психологія» виходячи з аналізу вимог до підготовки сучасного лікаря-психолога **студент повинен:**

знати:

- основні категорії медичної психології;
- особливості психічних процесів при соматичних та психічних захворюваннях;
- психічні порушення і зміни особистості при соматичних та психічних захворюваннях;
- принципи психологічної реабілітації хворих при різних захворюваннях;
- медико-психологічні аспекти психопрофілактики при соматичних та психічних захворюваннях;
- основи етики та деонтології в професійній діяльності медичного психолога;
- психологію соматичного, терапевтичного, хірургічного хворого;
- медико-психологічні аспекти в педіатрії;
- медико-психологічні особливості в клініці психіатрії, наркології та неврології;
- медико-психологічні аспекти роботи з хворими на невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні розлади;
- медико-психологічні аспекти хворих з дефектами органів чуття та фізичними вадами;
- медико-психологічні аспекти роботи з хворими із сексуальними розладами.
- психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях;
- проведення консультування в контексті невиліковного захворювання, близької смерті;
- поняття консультування, навички консультування, етичні принципи;

вміти:

- скласти план експериментально-психологічного дослідження,
- встановити психологічний контакт з хворим (пацієнтом);
- провести психологічне дослідження і виявити психологічні і соціальні чинники, що провокують психічний розлад;
- виявити відхилення в психічній діяльності хворого;
- провести медико-психологічне консультування та психокорекцію виявлених відхилень;

- діагностувати стан свідомості при соматичних і психічних захворюваннях;
- надати медико-психологічну допомогу хворим з психічними відхиленнями при соматичних захворюваннях;
- виявити внутрішню картину хвороби;
- діагностувати психічні і поведінкові розлади у вагітних, породіллі та гінекологічних хворих;
- провести психологічне дослідження хворих дітей;
- діагностувати і надати медико-психологічну допомогу особам, що знаходилися в умовах надзвичайних ситуацій;
- виявити причини аддикцій і надати медико-психологічну допомогу особам з адиктивною поведінкою;
- провести медико-психологічне супроводження вмираючого;
- надати психологічну допомогу у кризових періодах;
- як здійснювати повідомлення поганих новин.

Студент повинен опанувати практичні навички:

- встановлювати психологічний контакт з хворим (пацієнтом);
- проводити психологічне дослідження і виявляти психологічні і соціальні чинники, що провокують психічний розлад;
- виявляти відхилення в психічній діяльності хворого;
- проводити медико-психологічне консультування та психокорекцію виявлених відхилень;
- діагностувати стан свідомості при соматичних і психічних захворюваннях;
- надавати медико-психологічну допомогу хворим з психічними відхиленнями при соматичних захворюваннях; виявляти внутрішню картину хвороби;
- діагностувати психічні і поведінкові розлади у вагітних, породіллі та гінекологічних хворих; проводити психологічне дослідження хворих дітей;
- діагностувати і надавати медико-психологічну допомогу особам, що знаходилися в умовах надзвичайних ситуацій;
- виявляти причини адикції і надавати медико-психологічну допомогу особам з адиктивною поведінкою;
- проводити медико-психологічне супроводження вмираючого;
- догляду та психологічної підтримки невиліковно хворого та його близьких;
- створювати здоровий психологічний клімат в лікувальному закладі та серед медичного персоналу;
- проводити медико-психологічну експертизу (медико-трудова, військову, педагогічну, судово- психологічну).

8. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин (7 кредитів ЄКТС) – 2 модуля «**Медична психологія**», кожний з яких складається з двох змістових модулів.

Модуль I. Актуальні питання медичної психології. Медична психологія в соматичній клініці.

Змістовий модуль 1. Основні поняття медичної психології. Клінічне значення психічних проявів в нормі та при патології.

Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини.

Поняття та предмет медичної психології та психологічної реабілітації. Місце медичної психології в системі наук: еволюція та сучасний стан медико-психологічної допомоги в Україні і світі. Сучасні уявлення про предмет і структуру медичної психології. Основні завдання медичної психології. Медична психологія як комплексна наукова дисципліна: теоретичні та методологічні основи. Галузі застосування клініко-психологічних знань.

Методи дослідження психологічного стану людини. Загально-психологічні методи і особливості їх застосування в медичній психології: спостереження, клінічне інтерв'ю, психологічна керована бесіда, збір психологічного анамнезу, психологічний аналіз біографії, природний експеримент, експериментально-психологічні методи дослідження. Психодіагностичні можливості деяких психотерапевтичних технік. Завдання та функції психодіагностичного дослідження. Використання показників динаміки психічного стану особистості за даними різних тестів. Оцінка ефективності психокорекційного і психотерапевтичного впливу.

Тема 2. Особистість в медичній психології.

Поняття особистості у медичній психології. Теорії особистості. Основні положення вчення про темперамент та характер. Роль особистісного фактора в генезі захворювань, у попередженні та лікуванні захворювань. Акцентуації характеру особистості. Патологічні зміни особистості.

Тема 3. Стан психічних функцій і хвороба

Клініко-психологічні психічної діяльності людини. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини: особливості відчуттів та сприймання у соматично хворих, зміни уваги. Вплив особливостей інтелекту, мислення та мови хворого на лікувальний процес. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби.

Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Критерії ясної свідомості. Стани порушеної свідомості у хворого при різних захворюваннях.

Тема 4. Поняття про психічну норму і патологію.

Варіабельність можливих підходів до розуміння норми. Врахування різних факторів при кваліфікації психічних явищ як нормальних або патологічних. Здоров'я і хвороба. Категорія психічного здоров'я. Етіологія, нозологія, патогенез. Категорія психічного здоров'я. Розмежування понять нозос та патос. Критерії психічного здоров'я в поведінковому, когнітивному і психодіагностичному підході: здоров'я як здатність до успішної адаптації. Критика адаптаційного підходу. Позитивні критерії норми в екзистенціально-гуманістичному підході. Поняття про повноцінно функціонуючу людину в роботах К.Роджерса. Повноцінне формування самості як фактор, що забезпечує здоров'я особистості (Г.Олпорт). Психодіагностичний підхід і статистичні критерії норми. Психічне здоров'я як багаторівневе утворення. Рівні психічного здоров'я за Б.С. Братусем: особистісний, індивідуально-психологічний, психофізіологічний. Взаємозв'язок психічного і фізичного здоров'я. Специфіка психологічного підходу до психічної норми, його відмінність від біомедичного підходу. Поняття про рівень психічного захворювання, реєстр синдром та типи психічного реагування на хворобу.

Тема 5. Психологія здоров'я. Критерії психічного здоров'я. Системи класифікації психічних розладів.

Спрямованість медичної психології на охорону і зміцнення здоров'я населення. Психологія здоров'я, здорового способу життя як психологічна культура людини. Роль соціальних факторів у вирішенні питань охорони здоров'я. Характеристика здорових людей за А. Маслоу. Індивідуальна відповідальність людини за своє здоров'я. Системи класифікації МКХ та DSM, їх особливості. Клінічний та функціональний діагноз психічних розладів.

Змістовий модуль II. Особистість і хвороба. Психосоматичні та соматопсихічні взаємозв'язки.

Тема 6. Стрес та копінг як фактори впливу.

Поняття та види стресу. Класифікація стресорів та їх зв'язок з психічними розладами. Фактори, які впливають на стресостійкість людини. Поняття копіngu. Поняття життєвої кризи. Вікові кризи. Гостра реакція на стрес. Реакції адаптації.

Тема 7. Психічні розлади, обумовлені впливом стресогенних факторів.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Соціально-психологічні фактори виникнення і соціальний зміст посттравматичного стресового розладу. Психодіагностика хворих із ПТСР. Дисоціативні (конверсійні) розлади. Вплив психічної травми на формування та особливості перебігу психопатологічних змін особистості. Особливості особистості у подоланні стресу. Основи психокорекції та психопрофілактики при кризових станах і розладах, пов'язаних зі стресом. Технології психологічної допомоги в кризових і посттравматичних ситуаціях.

Основи психокорекції та психопрофілактики при кризових станах і розладах, пов'язаних зі стресом. Технології психологічної допомоги в кризових і посттравматичних ситуаціях особам, які постраждали під час виконання обов'язків військовослужбовців.

Тема 8. Поняття про внутрішню картину хвороби (ВКХ) як особливий психосоматичний феномен. Характеристика факторів, які впливають на формування внутрішньої картини хвороби.

Поняття про ВКХ як особливий психосоматичний феномен. Історія вивчення ВКХ. Різні поняття, що описують даний феномен. Характеристика факторів, які впливають на формування внутрішньої картини хвороби.

Тема 9. Типологія патологічних форм реагування на захворювання.

Типологія патологічних форм реагування на захворювання за різними класифікаціями. Основні принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби та тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.

Тема 10. Психологічні аспекти психосоматичних розладів. Психосоматичний підхід у медичній психології.

Еволюція психосоматичної медицини. Співвідношення психічного та соматичного. Вихідні фундаментальні принципи психосоматичного підходу. Психосоматична феноменологія: психосоматичні феномени у повсякденному житті (страх, тривога, алекситимія), психосоматичні розлади – клінічні спостереження й описи, проблеми й труднощі виділення психосоматичних явищ у нормі. Етіологія і патогенез психосоматичних захворювань. Класифікація психосоматичних захворювань. Вплив психіки на функціонування організму людини. Психологічний вплив на фізіологічні функції організму. Специфіка емоційних факторів при соматичних розладах. Нервові та гормональні механізми психосоматики.

Тема 11. Клінічна психологія в клініці внутрішніх хвороб.

Психологічні складові терапії. Психосоматичні розлади серцево-судинної системи, органів дихання і травлення. Психологічні складові дерматології.

Тема 12. Клінічна психологія в педіатричній клініці.

Психосоматичні розлади, психологічні і пато психологічні прояви в педіатричній клініці хворих. Психосоматичні розлади у дітей і підлітків. Основні прояви госпіталізму у дітей. Особливості ставлення дитини до свого захворювання в залежності від віку. Особливості поведінки лікарів та медичного персоналу при лікуванні дітей в стаціонарних умовах. Можливі відхилення у формуванні особистості дитини при тривалому і несприятливому перебігу захворювання.

Тема 13. Психологічні особливості хворих в ендокринології.

Роль стресу в етіопатогенезі захворювань ендокринної системи. Особистісні особливості хворих в ендокринологічній клініці. Найтиповіші типи поведінкових реакцій на захворювання в ендокринологічній клініці в залежності від патології. Якість життя пацієнтів із захворюваннями ендокринної системи. Основні принципи психотерапевтичної корекції при патології ендокринної системи.

Тема 14. Клінічна психологія в хірургічній клініці.

Психологічні складові хірургії. Психологічні особливості особистості пацієнтів хірургічного стаціонару. Типи відношення хворих до оперативного втручання. Психотерапевтична корекція патологічних типів реагування на хворобу у хірургічних хворих.

Надання психологічної підтримки, забезпечення психологічної реабілітації та проведення соціальної роботи з особами, які стали інвалідами під час проходження військової служби та іншими особам, які постраждали під час виконання обов'язків військовослужбовців.

Тема 15. Клінічна психологія в клініці акушерства та гінекології.

Психологічні складові акушерства і гінекології. Психологічні особливості вагітних жінок. Психологічні аспекти пологів та післяпологового періоду. Післяпологові психічні розлади. Психологічні особливості жінок, хворих на гінекологічні захворювання, з клімаксом.

Тема 16. Клінічна психологія в онкології.

Психосоціальні теорії раку. Тип реагування на онкозахворювання та внутрішня картина хвороби. Психічні розлади у онкохворих. Фази захворювання онкологічних пацієнтів. Оцінка потреби онкологічного хворого в психологічній допомозі. Способи надання психологічної допомоги онкохворим.

Тема 17. Медико-психологічні аспекти розладів сну.

Ознаки агріпнічного синдрому. Види інсомній. Основні принципи призначення снодійних препаратів. Особливості підбору індивідуальної терапії. Обсяг психотерапевтичних заходів при інсомніях.

Модуль II. Психологічні аспекти психічних та поведінкових розладів. Психологія лікувально-діагностичного процесу.

Змістовий модуль 1. Вікові та медико-психологічні аспекти психічних розладів.

Тема 18. Психологічні проблеми та пато-психологічні прояви у дітей та підлітків..

Дизонтогенез психічного розвитку. Проблема затримки психічного розвитку. Класифікація порушень розвитку. Порушення поведінки і розвитку у дитячому та підлітковому віці. Класифікація порушень поведінки. Агресивність. Порушення уваги і гіперактивність. Соціальна невпевненість і тривожні розлади. Аутизм. Патологічні звичні дії у дітей та підлітків. Принципи профілактики та патогенетично обгрунтованої психотерапії у дітей та підлітків.

Тема 19. Медичні і соціальні аспекти роботи з особами похилого віку.

Загальні принципи проведення обстеження та оцінки стану пацієнтів похилого віку. Психосоматичні розлади у літніх пацієнтів. Принципи профілактики та патогенетично обгрунтованої психотерапії у літніх пацієнтів. Психологічні проблеми помирання та смерті. Психологічні аспекти паліативної терапії.

Тема 20. Медико-психологічні аспекти аддикцій.

Мотивації вживання психоактивних речовин (алкоголю, наркотичних, токсичних речовин та лікарських засобів): атарактична, гедонічна, гіперактивація поведінки, субмисивна, псевдокультурна та ін. Фактори, що обумовлюють формування розладів поведінки. Механізм формування та домінування алкогольної, наркоманічної, токсикоманічної потреб та інших видів психологічної залежності: еволюційний, деструктивний, пов'язаний з аномалією розвитку особистості. Психологічні особливості осіб з аддиктивними формами поведінки. Клінічні форми девіантної поведінки. Ігрові залежності.

Особливості порушення харчової поведінки. Медико-психологічні аспекти допомоги особам з аддиктивною поведінкою.

Тема 21. Медико-психологічні аспекти непсихотичних психічних розладів.

Уявлення про неврози у вітчизняній психіатричній традиції. Класифікація, клінічний патоморфоз і діагностика невротичних розладів. Особистісний стиль і структура особистості при невротичних розладах. Диференціальна діагностика невротичних, прикордонних і психотичних розладів. Етіологія і патогенез соматоформних розладів. Соматоформні розлади. Іпохондричний розлад. Соматоформна вегетативна дисфункція. Хронічний соматоформний больовий розлад. Класифікація, клініка, особливості психотерапевтичної корекції.

Тема 22. Психологічний підхід до тривожних розладів.

Синдромний підхід до тривожних розладів у сучасній психіатрії і медичній патології. Систематика тривожних розладів. Концепції тривожних розладів у психодинамічному, екзистенціально-гуманістичному, поведінковому, когнітивному і соціокультурних підходах. Біологічний підхід до тривожних розладів. Загальна характеристика генералізованого тривожного і панічного розладів. Загальна характеристика і різновиди фобічних розладів. Агорафобія. Соціальна фобія. Ізольовані фобії. Теорії виникнення фобій. Психотерапія фобічного розладу. Найбільш поширені різновиди компульсій і obsesій. Психологічний зміст компульсій і obsesій. Моделі obsесивно-компульсивного розладу в різних теоретичних напрямках медичної психології. Психотерапія obsесивно-компульсивного розладу.

Тема 23. Медико-психологічні аспекти психотичних психічних розладів та недоумства.

Класифікація і діагностика психічних розладів. Поняття психічних розладів у психології. Етіологія і патогенез психотичних психічних розладів та недоумства. Історія поняття. Проблеми визначення психотичних розладів. Деякі сучасні уявлення про клініку психотичних розладів і психологічних детермінант психотичних розладів. Класифікація, клінічний патоморфоз і діагностика психотичних розладів. Форми психотичних розладів. Особистість при психотичних розладах. Диференціальна діагностика психотичних розладів.

Тема 24. Місце депресивного синдрому в структурі різних захворювань.

Загальна характеристика синдрому депресії. Різновиди депресивних синдромів. Психологічні теорії депресії: психоаналіз, екзистенціалізм, когнітивна теорія депресії А. Бека, теорія виученої безпорадності М. Селігмана. Соціальні фактори депресії. Особливості когнітивної сфери депресивних хворих. ірраціональні переконання у випадку депресії. Емоційно-вольова сфера при депресії. Основні підходи до психотерапії хворих з депресією. Принципи і завдання патопсихологічного дослідження при депресії. Диференціальна діагностика у випадку депресивних порушень. Методи визначення суїцидального ризику. Працездатність і соціальна адаптація хворих з депресією.

Тема 25. Медико-психологічні аспекти сексуальних розладів

Розлади статевої ідентифікації. Парафілії. Розлади сексуальної переваги. Сексуальна адикція. Інцест. Розлади звичок і потягів. Статеві (сексуальні) дисфункції у жінок та чоловіків.

Змістовий модуль II. Лікар і пацієнт: психологія лікувального процесу.

Тема 26. Етико-деонтологічні аспекти в психології лікувальної взаємодії.

Визначення медичної етики та деонтології. Основні положення. Етичні моделі взаємовідносин «лікар-пацієнт». Особистість лікаря і питання професійної придатності до медичної діяльності. Образ «ідеального лікаря». Особистість хворого як індивідуальності та ефективність психологічного контакту з ним.

Особливості взаємовідносин психолог – лікар, лікар – лікар, лікар – середній медичний персонал, лікар – родичі. Поняття лікарської таємниці. Ятрогенії, ятропатії, соррогенії, дидактогенії та їх попередження. Мікроклімат у відділеннях клінічних лікарень. Особливості професійної взаємодії в лікарському колективі. Лікувальний колектив як мала тупа (на

прикладі клінічного відділення). Медична психологія як фахова дисципліна. Професія лікаря-психолога. Етичні принципи і норми практичної діяльності клінічних психологів. Професійна психічна деформація. Професійні злочини, нещасні випадки, лікарські помилки. Ятрогенні захворювання та їх профілактика.

Тема 27. Психологічна експертиза.

Завдання судово-психологічної експертизи: експертиза потерпілого, свідків, фізіологічного афекту. Участь психолога в проведенні судово-психіатричної експертизи. Визначення стану фізіологічного афекту. Завдання і методи експертизи свідків. Визначення здатності потерпілого усвідомлювати і правильно інтерпретувати значення зроблених з ним дій. Визначення психічних станів, що заважають адекватному виконанню професійних обов'язків. Психологічна експертиза по справах про самогубства. Складання висновків за даними судово-психологічної експертизи.

Тема 28. Психологічна профілактика, психогігієна і реабілітація.

Визначення понять психогігієна, первинна, вторинна та третинна психопрофілактика. Класифікація факторів, які здійснюють деструктивний вплив на психіку. Психогігієна дитячого та підліткового віку. Особливості психогігієнічних заходів при наданні медичної допомоги населенню. Відмінність реабілітаційної діагностики від патопсихологічного дослідження. Завдання психологічної реабілітації. Психологічні проблеми та особливості реабілітації людей з обмеженими можливостями (інвалідів).

Тема 29. Психокорекція, психотерапія, реабілітація в медичній психології.

Визначення поняття психотерапії, історичні етапи розвитку. Цілі психотерапії, її види та методи. Характеристика та базові положення основних напрямків психотерапії (психодинамічна, поведінкова, гуманістична). Основні покази і проти покази до проведення психотерапії. Специфіка психотерапевтичного контакту.

Психокорекція, психотерапія та реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військовослужбовців.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекцій	прак- тичних занять	СРС	індиві- дуальної роботи
МОДУЛЬ 1 - Актуальні питання медичної психології. Медична психологія в соматичній клініці.					
<i>Змістовий модуль 1. Основні поняття медичної психології. Клінічне значення психічних проявів в нормі та при патології.</i>					
Тема 1. Основні поняття, завдання медичної психології. Методи дослідження в медичній психології.	5	1	2	2	Підготовка огляду наукової літератури, повідомлення або реферату, виконання творчого завдання
Тема 2. Особистість як центральна проблема медичної психології. Структура особистості. Джерела активності особистості. Характер. Акцентуації характеру особистості.	9	1	4	4	
Тема 3. Стан психічних функцій і хвороба. Зміна психічних процесів при різних патологічних станах.	6		2	4	
Тема 4. Поняття про психічну норму і патологію.	4		2	2	
Тема 5. Психологія здоров'я. Критерії психічного здоров'я. Системи класифікації психічних розладів.	6		2	4	
<i>Змістовий модуль 2. Особистість і хвороба. Психосоматичні та соматопсихічні взаємозв'язки.</i>					
Тема 6. Стрес та копінг як фактори впливу.	8		4	4	Підготовка огляду наукової літератури, повідомлення або реферату, виконання творчого завдання
Тема 7. Психічні розлади, обумовлені впливом стресогенних факторів.	8		4	4	
Тема 8. Поняття про внутрішню картину хвороби (ВКХ) як особливий психосоматичний феномен. Характеристика факторів, які впливають на формування внутрішньої картини хвороби.	10	2	4	4	
Тема 9. Типологія патологічних форм реагування на захворювання.	8		4	4	
Тема 10. Психологічні аспекти психосоматичних розладів. Психосоматичний підхід у медичній психології.	10	2	4	4	
Тема 11. Клінічна психологія в клініці внутрішніх хвороб.	8	2	4	2	
Тема 12. Клінічна психологія в педіатричній клініці.	4		2	2	
Тема 13. Психологічні особливості хворих в ендокринології.	4		2	2	
Тема 14. Клінічна психологія в хірургічній	5	1	2	2	

клініці.					
Тема 15. Клінічна психологія в клініці акушерства та гінекології.	5	1	2	2	
Тема 16. Клінічна психологія в онкології.	4		2	2	
Тема 17. Медико-психологічні аспекти розладів сну.	4		2	2	
Підсумковий модульний контроль № 1.	2	-	2	-	
Усього годин за модуль №1	110	10	50	50	
МОДУЛЬ № 2. Психологічні аспекти психічних та поведінкових розладів. Психологія лікувально-діагностичного процесу					
<i>Змістовий модуль 1. Вікові та медико-психологічні аспекти психічних розладів.</i>					
Тема 18. Психологічні проблеми та патопсихологічні прояви у дітей та підлітків.	5	1	4	2	Підготовка огляду наукової літератури, повідомлення або реферату, виконання творчого завдання
Тема 19. Медичні і соціальні аспекти роботи з особами похилого віку.	5	1	4	2	
Тема 20. Медико-психологічні аспекти аддикцій.	10	2	4	4	
Тема 21. Медико-психологічні аспекти непсихотичних психічних розладів.	7	1	4	4	
Тема 22. Психологічний підхід до тривожних розладів.	6,5	0,5	4	2	
Тема 23. Медико-психологічні аспекти психотичних психічних розладів та недоумства.	8,5	0,5	4	4	
Тема 24. Місце депресивного синдрому в структурі різних захворювань.	6		4	4	
Тема 25. Медико-психологічні аспекти сексуальних розладів.	6		4	4	
<i>Змістовий модуль II. Лікар і хворий: психологія лікувального процесу.</i>					
Тема 26. Етико-деонтологічні аспекти в психології лікувальної взаємодії.	8,5	0,5	4	4	
Тема 27. Психологічна експертиза.	4		4	2	
Тема 28. Психологічна профілактика, психогігієна і реабілітація.	12	2	4	4	
Тема 29. Психокорекція та психотерапія в медичній психології.	9,5	1,5	4	4	
Підсумковий модульний контроль № 2	2	-	2	-	
Усього годин за модуль №2	100	10	50	40	
Усього годин	210	20	100	90	

7. Тематичний план лекцій

№ з/п	Тема лекції	К-сть год.
1.	Основні поняття, завдання медичної психології. Методи дослідження в медичній психології. Поняття особистості у медичній психології. Особистість як центральна проблема медичної психології. Структура особистості. Характер. Акцентуації характеру особистості. Роль особистісного фактора в попередженні та лікуванні захворювань.	2
2.	Поняття про внутрішню картину хвороби (ВКХ). Типи поведінкових реакцій на хворобу.	2
3.	Психологічні аспекти психосоматичних розладів. Психосоматичний підхід у медичній психології.	2
4.	Клінічна психологія в клініці внутрішніх хвороб.	2
5.	Клінічна психологія в хірургічній клініці. Клінічна психологія клініці акушерства та гінекології.	2
6.	Психологічні проблеми та патопсихологічні прояви у дітей та підлітків. Медичні і соціальні аспекти роботи з особами похилого віку.	2
7.	Медико-психологічні аспекти аддикцій.	2
8.	Медико-психологічні аспекти непсихотичних та психотичних психічних розладів, недоумства.	2
9.	Психологічна профілактика, психогігієна і реабілітація. Етико-деонтологічні аспекти в психології лікувальної взаємодії.	2
10.	Психокорекція та психотерапія в медичній психології.	2
	Всього	20

8. Тематичний план практичних занять

5.

№ з/п	НАЗВА ТЕМИ	К-ть год.
	Модуль 1. Актуальні питання медичної психології. Медична психологія в соматичній клініці. <i>Змістовий модуль 1. Актуальні питання медичної психології. Медична психологія в соматичній клініці.</i>	
1.	Основні поняття, завдання медичної психології. Методи дослідження в медичній психології.	2
2.	Особистість як центральна проблема медичної психології. Структура особистості. Характер. Акцентуації характеру особистості.	4
3.	Стан психічних функцій і хвороба. Зміна психічних процесів при різних патологічних станах.	2
4.	Клінічні аспекти психологічної та медичної норми і патології. Категорія психічного здоров'я. Психологія здоров'я. Критерії психічного здоров'я. Системи класифікації психічних розладів.	4
	Змістовий модуль 2. Особистість і хвороба. Психосоматичні та соматопсихічні взаємозв'язки.	
5.	Стрес та копінг як фактори впливу. Поняття та види стресу. Класифікація стресорів та їх зв'язок з психічними розладами. Поняття життєвої кризи. Вікові кризи. Гостра реакція на стрес. Реакції адаптації.	4
6.	Психічні розлади, обумовлені впливом стресогенних факторів.	4
7.	Поняття про внутрішню картину хвороби (ВКХ) як особливий психосоматичний	4

	феномен. Характеристика факторів, які впливають на формування внутрішньої картини хвороби.	
8.	Типологія патологічних форм реагування на захворювання.	4
9.	Психологічні аспекти психосоматичних розладів. Психосоматичний підхід у медичній психології.	4
10.	Клінічна психологія в клініці внутрішніх хвороб.	4
11.	Клінічна психологія в педіатричній клініці.	2
12.	Психологічні особливості хворих в ендокринології.	2
13.	Клінічна психологія в хірургічній клініці.	2
14.	Клінічна психологія в клініці акушерства та гінекології.	2
15.	Клінічна психологія в онкології.	2
16.	Медико-психологічні аспекти розладів сну.	2
	<i>Підсумковий модульний контроль № 1.</i>	2
	МОДУЛЬ № 2. Психологічні аспекти психічних та поведінкових розладів. Психологія лікувально-діагностичного процесу Змістовий модуль I. Вікові та медико-психологічні аспекти психічних розладів.	
17.	Психологічні проблеми та патопсихологічні прояви у дітей та підлітків.	4
18.	Психосоматичні розлади у літніх пацієнтів. Принципи профілактики та патогенетично обгрунтованої психотерапії у літніх пацієнтів. Психологічні проблеми помирання та смерті. Психологічні аспекти паліативної терапії.	4
19.	Медико-психологічні аспекти залежної поведінки (аддикцій).	4
20.	Класифікація, клінічний патоморфоз і діагностика невротичних розладів. Особистісний стиль і структура особистості при невротичних розладах. Диференціальна діагностика невротичних, прикордонних і психотичних розладів. Етіологія і патогенез соматоформних розладів. Соматоформні розлади. Іпохондричний розлад. Соматоформна вегетативна дисфункція. Хронічний соматоформний больовий розлад. Класифікація, клініка, особливості психотерапевтичної корекції.	4
21.	Психологічний підхід до тривожних розладів. Загальна характеристика і різновиди фобічних розладів. Найбільш поширені різновиди компульсій і obsesій. Психотерапія тривожних і obsesивно-компульсивного розладів.	4
22.	Медико-психологічні аспекти психотичних психічних розладів та недоумства.	4
23.	Загальна характеристика синдрому депресії. Різновиди депресивних синдромів. Особливості когнітивної сфери депресивних хворих. ірраціональні переконання у випадку депресії. Основні підходи до психотерапії хворих з депресією. Методи визначення суїцидального ризику.	4
24.	Медико-психологічні аспекти сексуальних розладів.	4
	<i>Змістовий модуль II. Лікар і хворий: психологія лікувального процесу.</i>	
25.	Етико-деонтологічні аспекти в психології лікувальної взаємодії.	4
26.	Психологічна експертиза.	4
27.	Психологічна профілактика, психогігієна і реабілітація.	4
28.	Психокорекція та психотерапія в медичній психології.	4
	<i>Підсумковий модульний контроль № 2</i>	2
	Всього	100

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Найменування теми	К-ть год.
1.	Клініко-психологічні методи дослідження: клінічне інтерв'ю психологічна бесіда, збір психологічного анамнезу, аналіз біографії (автобіографії), природний експеримент.	4
2.	Експериментально-психологічні методи дослідження стану відчуттів, сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, емоцій та почуттів, волі (діяльності, психомоторики) та типології особистості хворого.	6
3.	Медико-психологічні аспекти в клініці психіатрії. Психологічні феномени і психопатологічні симптоми в клініці психічних захворювань. Особливості роботи медичного психолога в психіатричному стаціонарі. У психоневрологічному диспансері, в умовах сім'ї. Медико-психологічна допомога психічно хворим та членам їх сімей.	4
4.	Психологія хворих на шизофренію (в залежності від клінічної картини, віку, стадії перебігу шизофренічного процесу. Психологічні особливості хворих в умовах стаціонару та при амбулаторному лікуванні. Догляд і нагляд за хворими на шизофренію. Медико-психологічна допомога хворим та членам їх сімей.	4
5.	Психологія хворих на епілепсію. Характерологічні зміни особистості. Розлади психіки при епілепсії. Психологічні (особливості догляду, нагляду та лікування хворих. Медико-психологічна допомога хворим на епілепсію та членам їх сімей.	4
6.	Психологічні особливості хворих на захворювання серцево-судинної системи (пороки серця, стенокардія та інфаркт міокарда, гіпертонічна хвороба). Медико-психологічна допомога.	4
7.	Психологічні особливості хворих на захворювання легень (бронхіальна астма, пневмонії, бронхіт), Медико-психологічні аспекти допомоги.	4
8.	Психологічні особливості хворих на захворювання шлунково-кишкового тракту (гастрит, виразкова хвороба шлунку та 12-ти палої кишки, синдром подразненого кишечника). Медико-психологічні аспекти допомоги.	4
9.	Психологічні особливості хворих на ендокринні захворювання (цукровий діабет, тиреотоксикоз, синдром Іценко-Кушинга та шип, психічні розлади при лікуванні стероїдними гормонами). Медико-психологічна допомога.	4
10.	Психологічні особливості хворих на захворювання крові. Медико-психологічні аспекти допомоги гематологічним хворим.	4
11.	Психологія хворих на злоякісні пухлини. Медико-психологічна допомога онкологічним хворим.	4
12.	Психологічні особливості хворих на інфекційні захворювання (черевний тиф, дизентерія, інфекційний гепатит, дифтерія та ін). Медико-психологічна допомога.	2
13.	Психологія хворих на туберкульоз. Медико-психологічна допомога.	4
14.	Психологічні особливості хворих на шкірні хвороби (нейродерматити, екзема, піодерміти та інші) та венеричні хвороби (сифіліс, гонорея). Медико-психологічна допомога.	4
15.	Психологічні особливості хворих, що перенесли інсульт (розлади мови. парези, паралічі). Медико-психологічні аспекти допомоги.	4
16.	Психологічні особливості хворих з природженими та набутими дефектами тіла, опорно-рухового апарату та з пошкодженням (вадами) обличчя. Медико-психологічна допомога.	4
17.	Психологічні особливості хворих з дефектами органів чуття (сліпих, глухих, глухонімих). Медико-психологічна допомога.	4

18.	Психологічні особливості хворих з дементними станами (хвороба Альцгеймера, хвороба Піка, судинна деменція та інші). Медико-психологічна допомога хворим та членам їх сімей.	2
19.	Медико-психологічна допомога особам, що страждають розумовою відсталістю та членам їх сімей.	2
20.	Психологічні особливості хворих з урологічною патологією. Медико-психологічна допомога.	2
21.	Психологічні особливості осіб з розладами статевої ідентифікації, сексуальної переваги. Методи медико-психологічної допомоги.	2
22.	Психологічні і поведінкові розлади, пов'язані з сексуальним розвитком і орієнтацією. Медико-психологічна допомога.	2
23.	Порушення психологічного розвитку дітей (розлади мови, шкільних навичок, рухових функцій). Медико-психологічна допомога.	2
24.	Поведінкові та емоційні розлади, які починаються в дитячому та підлітковому віці (гіперкінетичні розлади, розлади поведінки). Медико-психологічна допомога.	2
25.	Хворий і медичне середовище, як лікувальний фактор. Лікувальний режим. Психологічна атмосфера в медичному колективі. Взаємостосунки між медичним персоналом і хворим. Взаємини між хворими. Госпіталізм. Медична деонтологія.	2
26.	Психологічні особливості одиноких осіб, інвалідів та людей похилого віку, що знаходяться в будинках - інтернатах.	2
27.	Психологічні основи реабілітації хворих з психічними розладами в залежності від типології особистості та компенсаторних можливостей.	4
	Всього	90

10. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Виступи на науковому студентському гуртку.
2. Участь у наукових конференціях.
3. Публікація доповідей у вигляді тез та статей у періодичній науковій пресі (журнали, збірники наукових праць).
4. Виготовлення наочності згідно навчальних програм (таблиці, муляжі, наочні приладдя, графологічні схеми практичних занять).
5. Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем:
  1. Розвиток медичної психології в Україні і світі, основні сучасні тенденції.
  2. Алгоритм вибору методів психологічного дослідження.
  3. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуйовані риси особистості.
  4. Особливості поведінки хворих з різними типами реагування на хворобу.
  5. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.
  6. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі.
  7. Психодинамічний підхід у медицині.
  8. Вимоги до особистості медичних працівників, історичний аспект.
  9. Лікарські помилки: шляхи уникнення та попередження.
  10. «Синдром емоційного вигорання» та шляхи його попередження.
  11. Правила деонтології і субординації у медичному середовищі.
  12. Особливості спілкування в медичному середовищі.
  13. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу.
  14. Основні принципи спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
  15. Конфлікти в медичному середовищі, способи вирішення та попередження.
  16. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності (історичний аспект).
  17. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
  18. Механізми психологічного захисту особистості, їх визначення та значимість.
  19. Копінг-стратегії особистості, їх визначення та значимість.
  20. Принципи профілактики психосоматичних розладів.
  21. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.
  22. Синдром Мюнхгаузена: діагностика та попередження.
  23. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.
  24. Залежності харчової поведінки.
  25. Профілактика суїцидів
  26. «Телефони довіри».
  27. Евтаназія: сучасні перспективи.
  28. Психогігієна праці медичного працівника.
  29. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.
  30. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні.
  31. Основні сучасні методи психотерапії, їх використання (на прикладі 1-2 методів).
  32. Психологічна допомога у кризових періодах.
  33. Психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

11.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Передбачається вивчення додаткових питань для самостійного опрацювання, які не входять до плану аудиторних занять і забезпечують поглиблене вивчення студентами тем в процесі підготовки до практичних занять:

1. Клініко-психологічні методи дослідження: клінічне інтерв'ю психологічна бесіда, збір психологічного анамнезу, аналіз біографії (автобіографії), природний експеримент.
2. Експериментально-психологічні методи дослідження стану відчуттів, сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, емоцій та почуттів, волі (діяльності, психомоторики) та типології особистості хворого.
3. Медико-психологічні аспекти в клініці психіатрії. Психологічні феномени і психопатологічні симптоми в клініці психічних захворювань. Особливості роботи медичного психолога в психіатричному стаціонарі, у психоневрологічному диспансері, в умовах сім'ї. Медико-психологічна допомога психічно хворим та членам їх сімей.
4. Психологія хворих на шизофренію (в залежності від клінічної картини, віку, стадії перебігу шизофренічного процесу. Психологічні особливості хворих в умовах стаціонару та при амбулаторному лікуванні. Догляд і нагляд за хворими на шизофренію. Медико-психологічна допомога хворим та членам їх сімей.
5. Психологія хворих на епілепсію. Характерологічні зміни особистості. Розлади психіки при епілепсії. Психологічні (особливості догляду, нагляду та лікування хворих. Медико-психологічна допомога хворим на епілепсію та членам їх сімей.
6. Психологічні особливості хворих на захворювання серцево-судинної системи (пороки серця, стенокардія та інфаркт міокарда, гіпертонічна хвороба). Медико-психологічна допомога.
7. Психологічні особливості хворих на захворювання легень (бронхіальна астма, пневмонії, бронхіт). Медико-психологічні аспекти допомоги.
8. Психологічні особливості хворих на захворювання шлунково-кишкового тракту (гастрит, виразкова хвороба шлунку та 12-ти палोї кишки, синдром подразненого кишечника). Медико-психологічні аспекти допомоги.
9. Психологічні особливості хворих на ендокринні захворювання (цукровий діабет, тиреотоксикоз, синдром Іценко-Кушинга та шип, психічні розлади при лікуванні стероїдними гормонами). Медико-психологічна допомога.
10. Психологічні особливості хворих на захворювання крові. Медико-психологічні аспекти допомоги гематологічним хворим.
11. Психологія хворих на злоякісні пухлини. Медико-психологічна допомога онкологічним хворим.
12. Психологічні особливості хворих на інфекційні захворювання (черевний тиф, дизентерія, інфекційний гепатит, дифтерія та ін). Медико-психологічна допомога.
13. Психологія хворих на туберкульоз. Медико-психологічна допомога.
14. Психологічні особливості хворих на шкірні хвороби (нейродерматити, екзема, піодерміти та інші) та венеричні хвороби (сифіліс, гонорея). Медико-психологічна допомога.
15. Психологічні особливості хворих, що перенесли інсульт (розлади мови. парези, паралічі). Медико-психологічні аспекти допомоги.
16. Психологічні особливості хворих з природженими та набутими дефектами тіла, опорно-рухового апарату та з пошкодженням (вадами) обличчя. Медико-психологічна допомога.
17. Психологічні особливості хворих з дефектами органів чуття (сліпих, глухих, глухонімих). Медико-психологічна допомога.
18. Психологічні особливості хворих з дементними станами (хвороба Альцгеймера, хвороба Піка, судинна деменція та інші). Медико-психологічна допомога хворим та членам їх сімей.
19. Медико-психологічна допомога особам, що страждають розумовою відсталістю та членам їх сімей.

20. Психологічні особливості хворих з урологічною патологією. Медико-психологічна допомога.
21. Психологічні особливості осіб з розладами статевої ідентифікації, сексуальної переваги.
22. Психологічні і поведінкові розлади, пов'язані з сексуальним розвитком і орієнтацією.
23. Порушення психологічного розвитку дітей (розлади мови, шкільних навичок, рухових функцій). Медико-психологічна допомога.
24. Поведінкові та емоційні розлади, які починаються в дитячому та підлітковому віці (гіперкінетичні розлади, розлади поведінки). Медико-психологічна допомога.
25. Хворий і медичне середовище, як лікувальний фактор. Лікувальний режим. Психологічна атмосфера в медичному колективі. Взаємостосунки між медичним персоналом і хворим. Взаємини між хворими. Госпіталізм. Медична деонтологія.
26. Психологічні особливості одиноких осіб, інвалідів та людей похилого віку, що знаходяться в будинках - інтернатах.
27. Психологічні основи реабілітації хворих з психічними розладами в залежності від типології особистості та компенсаторних можливостей.

12. ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ **до підсумкового модульного контролю**

1. Предмет, завдання, методи медичної психології.
2. Місце медичної психології в системі психологічних, медичних та інших дисциплін.
3. Організація і перспективи розвитку медико-психологічної служби в Україні.
4. Теоретичні і методологічні основи медичної психології.
5. Особистість як центральна проблема медичної психології і медицини.
6. Структура особистості. Біологічний фундамент особистості. Темперамент і характер.
7. Типологія особистості. Методи дослідження особистості.
8. Акцентуації характеру особистості. Медико-психологічні аспекти роботи.
9. Розлади зрілої особистості і поведінки у дорослих (психопатичні особистості). Медико-психологічні аспекти роботи.
10. Особистість і хвороба. Особливості індивідуальних реакцій на хворобу.
11. Аутопластична картина хвороби.
12. Особистість і психогенні захворювання.
13. Механізми психологічного захисту особистості.
14. Особистість і психосоматичні захворювання.
15. Психосоматичні функціональні синдроми, психологічні аспекти їх діагностики.
16. Психологічні особливості хворих з онкологічною патологією.
17. Психологічні особливості хворих з хірургічною патологією до і після оперативного втручання.
18. Психологічні особливості жінок під час вагітності, пологів і в післяпологовий період.
19. Психологічні особливості жінок з гінекологічною патологією.
20. Психологічні особливості хворих із захворюваннями серцево-судинними захворюваннями.
21. Психологічні особливості хворих із захворюваннями шлунково-кишкового тракту.
22. Психологічні особливості хворих з дефектами тіла, опорно-рухового апарату та пошкодженнями (вадами) обличчя.
23. Психологічні особливості хворих з дефектами органів чуття (сліпих, глухих, глухонімих).
24. Психологічні особливості хворих із захворюваннями нервової системи.

25. Психологічні особливості хворих на психічні непсихотичні розлади.
26. Психологічні особливості хворих на психічні психотичні розлади (шизофренія, епілепсія, афективні розлади, психічні розлади в інволюційному періоді)..
27. Медико-психологічні особливості хворих дітей і підлітків.
28. Психологія взаємовідношень мама – дитина – лікар.
29. Психологічні особливості осіб з девіантною поведінкою.
30. Психологічні особливості особистості з суїцидальною поведінкою.
31. Медико-психологічні проблеми алкоголізму.
32. Медико-психологічні проблеми наркоманій і токсикоманій.
33. Психологічні особливості і психосоматичні розлади у осіб літнього, похилого і старечого віку.
34. Психологія умирання і смерті.
35. Психологія діагностичного і лікувального процесів.
36. Типи відношення хворого до хвороби.
37. Хворий і медичне середовище. Принципи психологічного супроводження лікувального процесу.
38. Психологія екстремальних і кризових станів: природних, техногенних. Реакція на важкий стрес. Психологія посттравматичного стресу.
39. Психологічні аспекти медикаментозної і немедикаментозної терапії.
40. Психологічні особливості хворих з розладами прийому їжі.
41. Психологічні особливості хворих з розладами сну.
42. Психологічні критерії сексуальних розладів.
43. Медико-психологічні аспекти допомоги хворим із захворюваннями центральної і периферичної нервової системи.
44. Психологічні аспекти лікарської деонтології.
45. Професійні злочини, нещасні випадки, лікарські помилки.
46. Ятрогенні захворювання та їх профілактика.
47. Психологічні особливості хворих на захворювання легень.
48. Психологічні особливості хворих на ендокринні захворювання.
49. Психологічні особливості хворих на захворювання крові.
50. Психологія хворих на інфекційні захворювання.
51. Психологічні особливості хворих на туберкульоз.
52. Психологічні особливості хворих на шкірні та венеричні хвороби.
53. Психологічні особливості хворих, що перенесли інсульт.
54. Психологічні особливості урологічних хворих .
55. Психологічні особливості осіб з розладами статевої ідентифікації, сексуальної переваги.
56. Психологічні і поведінкові розлади, пов'язані із сексуальним розвитком і орієнтацією.
57. Порушення психологічного розвитку дітей (розлади мови, шкільних навичок, рухових функцій).
58. Поведінкові та емоційні розлади, які починаються в дитячому та підлітковому віці (гіперкінетичні розлади, розлади поведінки).
59. Психологічні основи реабілітації хворих.
60. Медико-психологічна експертиза (медико – соціальна, військова, психолого – педагогічна, судово – психологічна).
61. Поняття агравації, симуляції, дисимуляції.
62. Етичні і правові аспекти психологічної експертизи.
63. Консультування в контексті невиліковного захворювання, близької смерті.
64. Поняття консультування, навички консультування, дотримання етичних принципів.
65. Догляд та психологічна підтримка невиліковно хворого та його близьких.

13. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Створити психологічний контакт з пацієнтом (хворим).
2. Провести цілеспрямовану психологічну бесіду з хворим.
3. Скласти програму і організувати психологічне дослідження пацієнта.
4. Вибрати адекватний методичний апарат досліджень.
5. Самостійно провести клініко-психологічне дослідження пацієнта (клінічне інтерв'ю, збір психологічного анамнезу, психологічний аналіз біографії, природний експеримент).
6. Проаналізувати функцію психічних процесів і визначити їх стан.
7. Володіти експериментально-психологічними методами дослідження відхилень психічних функцій у хворих:
  - дослідження відчуттів та сприйняття;
  - дослідження уваги;
  - дослідження пам'яті;
  - дослідження мислення;
  - дослідження інтелекту;
  - дослідження емоційно-вольової сфери;
  - дослідження особистості;
  - дослідження стану свідомості і самосвідомості;
  - дослідження міжособистісних відношень.
8. Провести кількісний і якісний аналіз результатів дослідження в залежності від задач досліджень (диференційна діагностика, аналіз важкості стану, оцінка ефективності лікування).
9. Володіти основними інтерпретаційними схемами і підходами в оцінці психологічних феноменів.
10. Адекватно показати виявлені патопсихологічні феномени в психодіагностичних висновках.
11. Володіти основними прийомами нейропсихологічного дослідження: гнозиса, праксиса, мовних функцій.
12. Володіти основами комп'ютерної діагностики.
13. Застосувати основні методи психокорекції (індивідуальної, сімейної, групової) в роботі з хворими з урахуванням нозологічної і вікової специфіки.
14. Володіти методиками індивідуального, групового і сімейного консультування здорових осіб з урахуванням вікової специфіки.
15. Володіти підходами організації психотерапевтичного середовища.
16. Розробляти і впроваджувати систему психогігієнічних та психопрофілактичних заходів, спрямованих на гармонійний розвиток особистості та збереження психічного здоров'я.
17. Надавати медико-психологічну допомогу у виробничих колективах.
18. Застосувати вміння і навички з медичної психології та лікувальної справи в умовах психіатричного і соматичного стаціонару та поліклінічних закладів.
19. Встановити психологічний контакт з хворим на психічні розлади (непсихотичні і психотичні).
20. Виявити симптоми психічних розладів у психічно хворого.
21. Провести цілеспрямовану бесіду з рідними хворого з метою виявлення можливих причин захворювання, динаміки і характеру його проявів.
22. Провести цілеспрямовану психотерапевтичну бесіду з рідними хворого.
23. Проводити діагностику психологічних факторів ризику з метою вибору корекційних програм і оцінити ефективність психологічного впливу.
24. Володіти основними методами психокорекції (індивідуальної, сімейної, групової) в роботі з хворими з урахуванням нозологічної і вікової специфіки.

25. Виявити тип внутрішньої картини хвороби і зони конфліктних переживань з метою проведення психокорекції для адаптації пацієнта.
26. Розробляти реабілітаційні заходи психологічного і соціально-трудового статусу пацієнта.
27. Володіти навичками організації психотерапевтичного середовища.
28. Планувати та впроваджувати психопрофілактичні заходи в медичних закладах.
29. Володіти навичками проведення особистісного і професійно орієнтованого тренінгів.
30. Володіти основними методами психотерапевтичного впливу.
31. Дотримуватися вимог професійної етики і деонтології, зберігати лікарську таємницю, забезпечувати психологічний комфорт пацієнтів.
32. Використовувати досягнення психологічної, педагогічної і медичної науки з метою ефективного викладання курсу медичної психології в медичних навчальних закладах.
33. Самостійно вести спрямовану психологічну бесіду з хворими, скласти психологічний анамнез хвороби та життя, оцінювати психологічний стан хворого з формулюванням висновку експериментально-психологічного обстеження.
34. Вміти виявляти акцентуації характеру, а також проводити диференційовану психокорекцію виявлених особливостей особистості.
35. Визначити тип внутрішньої картини хвороби і типи реагування пацієнта на захворювання.
36. Формувати адекватне відношення до захворювання у пацієнта і підтримувати його на всьому протязі лікувально-діагностичного процесу.
37. Диференціювати психологічні особливості хворих при різних соматичних захворюваннях, визначати необхідність психологічної корекції з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта.
38. Дати психогігієнічні поради пацієнту соматичного профілю.
39. Виробити тактику спілкування з хворими та їх родичами з урахуванням принципів лікарської етики і деонтології.
40. Оцінити і провести корекцію взаємовідносин хворого з медичним персоналом.
41. Зробити аналіз професійно важливих якостей лікаря.
42. Вміти впроваджувати заходи первинної психопрофілактики синдрому емоційного вигорання в медичному середовищі.
43. Знати основні діагностичні алгоритми станів залежності (хімічна, Інтернет, гемблінг) й співзалежності та вміти їх застосовувати у практичній діяльності для профілактики та корекції.
44. Знати основні шляхи психопрофілактики суїцидальної поведінки та вміти своєчасно виявляти суїцидальні тенденції.

14. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Протягом вивчення дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Модульний контроль – це діагностика засвоєння студентом матеріалу модулю (залікового кредиту).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і включає перевірку знань, вмінь та контроль опанування студентами практичних навичок, які передбачені методичними вказівками з відповідних тем, з використанням усного опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), письмового контролю (вирішення клінічних задач, написання рефератів, доповідей); тестового контролю. Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями та під час індивідуальної роботи викладача зі студентами.

Необхідно застосовувати види об'єктивного (стандартизованого) контролю теоретичної та практичної підготовки студентів. Рекомендується застосовувати такі засоби визначення рівня підготовки студентів, як тести, розв'язування ситуаційних задач, проведення індивідуального та фронтального усного опитування, реферування літератури, проведення психологічних досліджень, інтерпретація та аналіз їх результатів тощо.

Оцінювання самостійної роботи. Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає перевірку знань теоретичного матеріалу та контроль оволодіння практичними навичками, які передбачені методичними розробками занять з відповідних тем. Перевірка знань студентів здійснюється за допомогою усного фронтального опитування, вирішування тестових завдань різного ступеня важкості, розв'язування типових та нетипових ситуаційних задач, а також під час перевірки правильності виконання лабораторно-дослідницьких завдань.

Проміжний контроль знань студентів проводиться під час проведення підсумкових контрольних робіт під час останнього заняття змістового модуля.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється на останньому практичному занятті після завершення модуля. Форма проведення підсумкового модульного контролю має бути стандартизованою і включати контроль теоретичної та практичної підготовки із застосуванням видів об'єктивного (стандартизованого) контролю (тестових завдань, клінічних задач).

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни лекції, практичні заняття, виконали індивідуальну роботу та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою та при вивченні модуля набрали не менше **70** балів.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 50 балів.

ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Форма підсумкового контролю успішності навчання є стандартизованою, включає контроль теоретичної та практичної підготовки.

Підсумковий модульний контроль проводиться у 3 етапи:

1-й етап – комп'ютерний контроль тестових завдань. Кожному студенту пропонується 20 тестових завдань, які необхідно вирішити за 10 хвилин. Кожне тестове завдання оцінюється у 1 бал (**разом 20 балів**).

Якщо студент після вирішення комп'ютерного тестового контролю не набирає **15 балів**, він не допускається до подальшого складання підсумкового модульного контролю.

2-й етап – відповіді на теоретичні контрольні завдання із загальних і прикладних питань медичної психології і психологічної реабілітації. Кожному студенту пропонується 5 питань, кожне з яких оцінюється максимально у 10 балів (оцінка „відмінно”) – (**разом 50 балів**). При цьому, якщо студент відповідає на „добре”, йому зараховується 8 балів, на „задовільно” – 6 балів, на „незадовільно” – 0 балів.

3-й етап – перевірка рівня засвоєння практичних умінь і навичок у формі розв'язування клінічних ситуаційних задач. Кожному студенту дається 1 задача, яка оцінюється максимально у **10 балів**. При цьому, якщо студент відповідає на „добре”, йому зараховується 8 балів, на „задовільно” – 5 балів, на „незадовільно” – 0 балів.

Максимальна кількість балів підсумкового модульного контролю дорівнює **80**.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав **не менше 50 балів**.

Перелік питань до підсумкового модульного контролю та критерії оцінки знань вивішуються на інформаційному стенді.

15. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які потім конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі за 120-бальною шкалою. Враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми. Студенту повинна бути виставлена оцінка з кожної теми. Оцінки, виставлені за традиційною шкалою, конвертуються у бали залежно від кількості тем. Вага кожної теми в межах модуля повинна бути однаковою.

У програмі застосована така система конвертації традиційної оцінки у бали:

Традиційна оцінка	Конвертація у бали	
	Модуль 1	Модуль 2
“5”	7	10
“4”	5	8
“3”	4	7
“2”	0	0

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні **модуля № 1**, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “5” на кількість тем у модулі ($7 \times 16 = 112$ балів) з додаванням максимальної кількості балів з індивідуальної роботи студентів – 8 балів, що дорівнює **120 балам**.

Максимальна кількість балів з індивідуальної роботи студентів – 8 балів.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “3”, на кількість тем у модулі ($4 \times 16 = 64$ балів) та додавання мінімальної оцінки з індивідуальної роботи (6 балів) і повинна бути не менше 70 балів.

Мінімальна кількість балів з індивідуальної роботи студентів – 6 балів.

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за індивідуальні завдання, що відповідає оцінці «5»- дорівнює 8 балам, оцінці «4» - 7 балів, оцінці «3» - 6 бали. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності. В жодному разі загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні **модуля № 2**, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці "5" на кількість тем у модулі (10 x 12 = 120 балів), що дорівнює **120 балам**.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля №2, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці "3", на кількість тем у модулі (6 x 12 = 72 балів) і повинна бути не менше 72 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового модульного контролю.

Розподіл балів, які присвоюються студентам (з примітками: - про максимальну і мінімальну кількість балів за вивчення модуля, - про конвертацію балів у традиційні оцінки "5", "4", "3", "2" при засвоєнні теми модуля; *- про мінімальну кількість балів для допуску до підсумкового модульного контролю (ПМК); - про мінімальну кількість балів за складання модульного контролю).

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінім.к-сть балів за виконання індивідуального завдання	Мінімальна кількість за поточну навч. діяльність балів*
			Традиційні оцінки						
			"5"	"4"	"3"	"2"			
Модуль 1 110/3,67	2 (№№ 1-2)	16	7	5	4	0	6	70	
Модуль 2 100/3,33	2 (№№ 1-2)	12	10	8	6	0	-	72	

**РЕЙТИНГОВА ШКАЛА ПОТОЧНОГО
ТА ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ № 1**

за поряд- ком	Модуль 1 (поточна навчальна діяльність)	аксимальна кількість балів
1.	<i>Змістовний модуль 1</i>	28
	Тема 1	7
	Тема 2	7
	Тема 3	7
	Тема 4	7
2.	<i>Змістовний модуль 2</i>	84
	Тема 5	7
	Тема 6	7
	Тема 7	7
	Тема 8	7
	Тема 9	7
	Тема 10	7
	Тема 11	7
	Тема 12	7
	Тема 13	7
	Тема 14	7
	Тема 15	7
	Тема 16	7
	<i>азом змістовні модулі</i>	112
	<i>ідготовка огляду наукової літератури або проведення дослідження (індивідуальна робота)</i>	8
	<i>оточний контроль</i>	120
	<i>Підсумковий контроль засвоєння модуля: теоретичний (знань) тестовий (практичних вмінь та навичок)</i>	80
	РАЗОМ сума балів	200

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за поточну навчальну діяльність студента – 120.

Студент допускається до підсумкового модульного контролю при виконанні умов навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 80 балів.

Примітка: 1. При засвоєнні тем модуля за традиційною системою студенту присвоюються бали: „5” – 7 балів, „4” – 5 балів, „3” – 4 балів, „2” – 0 балів.

2. При оцінюванні індивідуальних завдань студента за традиційною системою присвоюються бали: „5” – 8 балів, „4” – 7 балів, „3” – 6 балів, „2” – 0 балів.

Підсумковий модульний контроль зараховується студенту, якщо він набрав при підсумковому контролі не менше 50 балів.

**РЕЙТИНГОВА ШКАЛА ПОТОЧНОГО
ТА ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ № 2**

за поряд- ком	Модуль 2 (поточна навчальна діяльність)	аксимальна кількість балів
1.	<i>Змістовний модуль 1</i>	80
	Тема 17	10
	Тема 18	10
	Тема 19	10
	Тема 20	10
	Тема 21	10
	Тема 22	10
	Тема 23	10
	Тема 24	10
	<i>Змістовний модуль 2</i>	40
	Тема 25	10
	Тема 26	10
	Тема 27	10
	Тема 28	10
	<i>азом змістовні модулі</i>	120
	<i>ідготовка огляду наукової літератури або проведення дослідження (індивідуальна робота)</i>	-
	<i>оточний контроль</i>	120
	<i>Підсумковий контроль засвоєння модуля: еоретичний (знань) естовий (практичних вмінь та навичок)</i>	80
	РАЗОМ сума балів	200

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за поточну навчальну діяльність студента – 120.

Студент допускається до підсумкового модульного контролю при виконанні умов навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав **не менше 74** балів.

Примітка: 1. При засвоєнні тем модуля № 2 за традиційною системою студенту присвоюються бали: „5” – 10 балів, „4” – 8 балів, „3” – 7 балів, „2” – 0 балів.

Підсумковий модульний контроль зараховується студенту, якщо він набрав при підсумковому контролі не менше 50 балів.

3.4. Підсумковий модульний контроль (ПМК)

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

Форма проведення підсумкового модульного контролю має бути стандартизованою і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

К Р И Т Е Р І Ї

оцінки рівня знань і вмінь студентів

Оцінка **ВІДМІННО** виставляється студенту, який глибоко і змістовно оволодів матеріалом, що передбачений програмою, вичерпно, грамотно і логічно висвітлює питання дослідження психологічного стану пацієнта (хворого), знає основні категорії медичної психології, вміє дослідити психічні функції та особистість, володіє медико-психологічними прийомами надання допомоги хворим у залежності від хвороби та стану особистості хворого. Вільно застосовує набуті знання та вміння у практичній діяльності лікаря-психолога. Правильно обґрунтовує свої рішення.

Оцінка **ДОБРЕ** виставляється студенту, який добре оволодів матеріалом програми, грамотно відповідає на питання, не допускає суттєвих неточностей. Правильно користується теоретичними положеннями при вирішенні практичних завдань. Добре володіє необхідними навичками та прийомами психологічного обстеження, психодіагностики та надання медико-психологічної допомоги пацієнтам (хворим).

Оцінка **ЗАДОВІЛЬНО** виставляється студенту, який поверхово знає лише основний матеріал, що розглядався на лекціях і практичних заняттях. Допускає помилки при проведенні психологічного дослідження пацієнта (хворого). Неточно дає формулювання і визначення понять. Непослідовно висвітлює матеріал програми. Виникають труднощі при застосуванні знань та вмінь у практичній роботі – наданню медико-психологічної допомоги пацієнтам (хворим) з тими чи іншими розладами.

Оцінка **НЕЗАДОВІЛЬНО** виставляється студенту, який не оволодів значною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при дослідженні психологічного стану пацієнта (хворого). Не може надати медико-психологічну допомогу.

Оцінювання модуля та дисципліни

Оцінка за модуль визначається як сума підсумкового балу за поточну навчальну діяльність та балу за підсумковий модульний контроль і відображається за 200-бальною шкалою.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

Визначення кількості балів, яку студент набрав з дисципліни

Кількість балів, яку студент набрав з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з усіх модулів дисципліни (сума балів за усі модулі ділиться на кількість модулів дисципліни).

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового модульного контролю).

За рішенням Вченої ради університету до кількості балів, яку студент набрав із дисципліни, можуть додаватися заохочувальні бали (не більше 12 балів) за призове місце на міжнародних олімпіадах та II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади, але у жодному разі загальна сума балів за дисципліну не може перевищити 200 балів.

Оцінка за модуль вноситься екзаменатором до «Відомості результатів поточного та підсумкового модульного контролю» (Форма № Н-5.03-2), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів».

Оцінка з дисципліни вноситься екзаменатором до «Відомості обліку успішності» (Форма № Н-5.03-1), «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів», «Індивідуального навчального плану студента» та «Залікової книжки».

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ECTS та за чотирибальною (традиційною) шкалою

Бали з дисциплін незалежно конвертуються як у чотирибальну шкалу, так і у шкалу ECTS.

Бали шкали ECTS у чотирибальну шкалу НЕ КОНВЕРТУЮТЬСЯ і навпаки.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються **кафедрою** у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як нижче наведено у таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Примітка Ці критерії також застосовуються при визначенні оцінки за модуль за необхідності.

Студенти, які навчаються на одному факультеті, курсі, за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«А»	Найкращі 10 % студентів
«В»	Наступні 25 % студентів
«С»	Наступні 30 % студентів
«D»	Наступні 25 % студентів
«Е»	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» проводиться **деканатами** для студентів відповідного курсу та факультету, які навчаються за однією спеціальністю і **успішно** завершили вивчення дисципліни.

Студенти, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються, навіть після перескладання модуля. Такі студенти після перескладання автоматично отримують бал «E».

Оцінки з дисципліни «FX», «F» («2») виставляються студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий модульний контроль. Ця категорія студентів має право на перескладання підсумкового модульного контролю за затвердженим графіком (але не пізніше початку наступного семестру). Повторне складання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше двох разів.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з модуля, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового модульного контролю. Ця категорія студентів має право на повторне вивчення модуля.

За дозволом ректора студент може підвищити оцінку з дисципліни шляхом перескладання підсумкового модульного контролю (не більше трьох разів за весь період навчання).

Оцінка ECTS у традиційну чотирибальну шкалу НЕ конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала є незалежними.

200-бальна та чотирибальна шкали характеризують фактичну успішність кожного студента із засвоєння навчальної дисципліни. Шкала ECTS є відносною, порівняльною, рейтинговою, яка встановлює належність студента до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Тому оцінка «A» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «B» - оцінці «добре» тощо. Як правило, при конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «A», «B», «C», «D», «E» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою, прийнятою в Україні.

16. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

16.1. Основна (базова)

1. Медична психологія: державний національний підручник / І.Д.Спіріна, І.С.Вітенко, О.К. Напресенко та ін. – Дніпропетровськ: ЧП «Ліра» ЛТД, 2012. – 444 с.
2. Клиническая психология: Учебник для студентов мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. - 2-е изд. - М.: "МЕДпресс-информ", 2005. - 416 с.
3. Клиническая психология: Учебник для студентов медицинских вузов и факультетов клинической психологии / Под ред.Б.Д.Карвасарского. - Санкт-Петербург, 2006.
4. Медична психологія. Навчальний посібник, рекомендованою МОНУ для студентів ВНЗ /Н.Г.Пшук, М.В. Маркова, А.І. Кондратюк, Л.В. Стукан. – Вінниця, 2010. – 136 с.
5. Н.С. Карвацька. Основи медичної психології (тестовий посібник) (Навчальний посібник). - Чернівці: БДМУ, 2009. – 156 с.

16.2. Допоміжна

1. Абрамова Г.С., Юдчиц Ю.А. Психология в медицине. - М.:Кафедра, 1998.
2. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение / Ф. Александер. - М.: Эксмо-Пресс, 2002. - 352 с.
3. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройств. -М., 1993, 400 с.
3. Балабанова Л.М. Судебная патопсихология. - М., 1998. - 432 с.
4. Белов В.И. Психология здоровья. - М.: КСП; СПб.: Респекс,1994. -271 с.
5. Блейхер В.М. Клиническая патопсихология. - Ташкент, 1976.
6. Бухановский А.О., Кутявин Ю.А., Литван М.Е. Общая психопатология. Ростов-на-Дону: Феникс, 1998.

7. Вітенко І.С. Сімейна медицина. Психологічні аспекти діагностики, профілактики і лікування хворих / І.С. Вітенко, О.О. Чабан, О.О. Бусло - Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. - 187с.
8. Зейгарник Б.В. Патопсихологія. - М: Изд-во МГУ, 1986.
9. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. -СПб, 1996.-454 с.
- 10.Кабанов М.М., Смирнов В.М., Личко А.Е. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. - Л., 1997. - 496 с.
- 11.Квасенко А.В., Зубарев Ю.Г. Психология больного. - Л., 1980.
- 12.Клиническая психология: Учебник для студентов медицинских вузов и факультетов клинической психологии /Под ред. проф. Б.Д.Карвасарского. - Санкт - Петербург, 2002.
- 13.Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна.- СПб.: Питер, 2002.
- 14.Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. - Прага: Авиценум, Мед. изд.-во, 1983.
- 15.Косырев В. Н. Клиническая психология: Учеб.-метод, комплекс для преподавателей и студентов факультетов психологии /; М-во образования Рос. Федерации; Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина. Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2003. 451с.
- 16.Леонгард К. Акцентуированные личности. - Киев, 1981.-392 с.
- 17.Личко А.Е. Подростковая психиатрия. - М., 1985. - 416 с.
- 18.Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков.- Л.: Медицина, 1983. - 255 с.
- 19.Лоуен А. Депрессия и тело. - М.: Эксмо-Пресс, 2002. - 384 с.
- 20.Лурия А.Р. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. - М.: Медицина, 1977. - 112 с.
- 21.Любан-Плоцца Б., Запорожан В.Н., Аряев Н.А. Терапевтический союз врача и пациента. - К.: Изд-во АЦЕФ-Украина, 2001. - С. 290.
- 22.Максименко С.Д. Генетическая психология. - М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2000.-319с.
- 23.Максименко С.Д. Загальна психологія. - К.: Форум, 2000.
- 24.Максименко С.Д. Психологія в соціальний та педагогічний практикум. - К.: Наукова думка, 1999.
- 25.Медична психологія. Навчальний посібник, рекомендації МОНУ для студентів ВНЗ / Пшук Н.Г., Маркова М.В., Кондратюк А.І., Стукан Л.В. - Вінниця, 2010. - 136с.
- 26.Медична психологія: Підручник / І.С.Вітенко. - К.: Здоров'я, 2007.
- 27.Международная классификация болезней (10-й пересмотр). Классификация психических и поведенческих расстройств. Клинические описания и указания по диагностике / Под ред. Ю.Л. Нуллера, С.Ю. Циркина.-К.: Сфера, 2005. - 306 с.
- 28.Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. - М.:Медпресс, 1999. - 592 с.
- 29.Менделеевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. Практическое руководство.- 4-е изд.- М.: "МЕДпресс-информ", 2002.-592с.
- 30.Михайлова Н.Ф., Спринц А.М., Шатова Е.П.. Медицинская психология с элементами общей психологии. - Санкт-Петербург: СпецЛит, 2005.
- 31.Михайлов Б. В., Сердюк А. И., Федосеев В. А. Психотерапия в общесоматической медицине. - Харьков, 1999.
- 32.Михайлов Б.В., Табачников С.И., Витенко И.С, Чутунов В.В. Психотерапия. - Харьков: ОКО, 2002.
- 33.Мягков И.Ф. и др. Медицинская психология: пропедевтический курс. - М.: Логос, 2003. - 320 с.
- 34.Мягков И.Ф., Боков С.Н. Медицинская психология: основы патопсихологии и психопатологии: Учебник для вузов. - М.: Издательская корпорация «Логос», 1999.
- 35.Николаева В.В. Влияние хронической болезни на психику. - М.: Медицина, 1987. -

168 с.

36.Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапия. - М.: Медицина, 1996. - 464 с.

37.Психические состояния / Под ред. Л.В. Куликова. - СПб.: Питер, 2000.-512 с.

38.Психіатрія. (Клініко-діагностичний алгоритм). Посібник для лікарів-інтернів. За ред. Л.М. Юр'євої - Дніпропетровськ, 2001.

39.Психіатрія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів III -IV рівнів акредитації / Під ред. О.К. Напрєєнка.-Київ: Здоров'я, 2001.

40.Психология смерти и умирания. Сост. К.С. Сельченков. - Минск, 1998.

41.Рудестам К. Групповая психотерапия, психокоррекционные группы: теория и практика. - М.: Прогресс, 1993.

42.Свядош А.М. Неврозы. - М.: Медицина, 1982. - 368 с.

43.Селье Г. Стресс без дистресса. - М.: Прогресс, 1979. - 124 с.

44.Сидоров П. И., Парняков А. В. Введение в клиническую психологию: Т.2.:Учебник для студентов медицинских вузов.-М.:Академический Проект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000. - 381с.

45.Ташлыков В.А. Психология лечебного процесса. - Л., 1984.

46.Тодд Дж., Богарт А.К. Основы клинической и консультативной психологии. - СПб, 2001.

47.Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. - М.: Медицина, 1986. - 384 с.

48.Тюльпин Ю.Г. Медицинская психология: Учебник для вузов. - М.:Медицина, 2004. - 320с.

49.Харди Г. Врач, сестра, больной. - София, 1983.

50.Хомская Е.Д. Нейропсихология: Учебник для вузов.- М.: Изд-во МГУ, 1987.

51.Цветаева Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных.-М.: Изд-во МГУ, 1987.

52.Шевченко Ю.С. Психокоррекция: теория и практика. - М., 1995. - 224 с.

53.Шкуренко Д.А. Общая и медицинская психология: Учебное пособие. Ростов-на-Дону: "Феникс", 2002. - 352с.

54.Ярмоленко А.В. Очерк психологии слепоглухонемых. - Л., 1961.

55.Яньшин П.В. Практикум по клинической психологии: Методы исследования личности, - СПб.: Питер, 2004. - 331 с.

17.3 Інформаційні ресурси

1. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
2. <http://www.bsmu.edu.ua/>
3. <http://moodle.bsmu.edu.ua/>

17. УКЛАДАЧ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Карвацька Наталія Семенівна- доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім.Савенка С.М., доцент, к.мед.н.